

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 3.2.2004
KOM(2004) 61 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET, EUROPAPARLAMENTET,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

**Höghastighetsförbindelser i Europa: den senaste utvecklingen inom sektorn för
elektronisk kommunikation**

Sammanfattning

Informations- och kommunikationsteknik (IKT) är en av de viktigaste drivkrafterna bakom tillväxten i moderna ekonomier. Tekniken bidrar till att omvandla ekonomiska och sociala aktiviteter, leder till snabbare produktivitetsökningar och bättre ekonomisk och social sammanhållning. Fyra år efter rådets toppmöte i Lissabon är det fortfarande viktigt att beslutsfattarna skapar en gynnsam miljö för spridningen av informations- och kommunikationstekniken. Av den anledningen understryks i vår rapporten 2004 vikten av att det förs en politik för informationssamhället som kan förbättra konkurrenskraften. I rapporten uppmanas också rådet och Europaparlamentet att vidta åtgärder inom de områden som antas spela en nyckelroll för tillväxten i Europa.

Sektorn för elektronisk kommunikation spelar en sådan roll tack vare sin storlek, sin dynamik och den påverkan den har på nästan all annan ekonomisk verksamhet. Enligt de senaste rönen har den lämnat störst bidrag till den europeiska tillväxten i fråga om arbetsproduktivitet.

Sektorn växte snabbt i slutet av 1990-talet, men år 2000 drabbades den av en kraftig nedgång. Efter två års konsolidering pekar mycket på att 2004 blir det år då tillväxten inom sektorn kan ta fart igen. Skälen till det är förbättrade ekonomiska villkor för operatörer i kombination med ökade intäkter från tjänstesidan. Hållbar tillväxt kräver dock ökade investeringar och bättre spridning av nya innovativa tjänster. Det behövs alltså åtgärder för att underlätta utbyggnaden av nödvändig infrastruktur, bredband och tredje generationens mobiltelefoni (3G).

I det här meddelandet understryks behovet av hållbara åtaganden från politiskt håll för att förbättra användningen av IKT i unionen och dessutom beskrivs de åtgärder som är nödvändiga för att hindren för ytterligare investeringar skall kunna avlägsnas. I första hand rör det sig om följande:

- Det nya regelverket för elektronisk kommunikation ökar konkurrensen och lägger grunden för en förutsägbar utveckling på rättsområdet, vilket skapar en tryggare investeringsmiljö. Under 2004 bör de medlemsstater som inte uppfyllt kraven på lagstiftningsområdet se till att den nya lagstiftningen genomförs fullt ut. Kommissionen kommer att samarbeta med berörda nationella regleringsmyndigheter för att slutföra arbetet om åtgärder.
- Under 2003 inrättade kommissionen en plattform för mobil kommunikation och teknik med målet att fastställa vilka hinder marknadsaktörerna anser att det finns för att underlätta utbyggnaden av 3G-nät. Eftersom de allvarligaste problemen berör många områden, kommer kommissionen att behandla dem i ett meddelande till rådet och Europaparlamentet. För att påskynda arbetet som rör interoperabilitet, kommer kommissionen genom sitt ramprogram för forskning och utveckling att koppla samman relevanta aktörer. Åtgärdsplanen *eEurope 2005* är det instrument som utformats för att uppmuntra användningen av IKT. Rådet uppmanas stödja halvtidsgenomgången av *eEurope*.
- Inom ramen för *eEurope* uppmanas de medlemsstater som ännu inte antagit en nationell bredbandsstrategi att göra det så snart som möjligt. Med sådana strategier som underlag skall de uppmuntra snabbstartsprojekt för den digitala klyftan. Kommissionen kommer att rapportera om nationella bredbandsstrategier till rådet och Europaparlamentet. Kommissionen kommer också att samarbeta med industrin för att ta itu med de frågor som kan vara ett hinder för nya innovativa tjänster (DRM-system (system för förvaltning av digitala rättigheter), interoperabilitet, mikrobetalningar, etc.). Dessa insatser är främst

inriktade på att underlätta utvecklingen av tjänster samtidigt som hänsyn tas till andra grundläggande intressen, exempelvis finansiell stabilitet och konsumenternas förtroende.

För att unionen skall kunna utnyttja IKT fullt ut som motor för tillväxt, produktivitet och för att skapa arbetstillfällen, måste man fortsätta arbetet med de olika åtgärder som presenteras i det här meddelandet. Åtgärderna kan ses som enskilda kuggar i det maskineri som behövs för att unionen skall närma sig de strategiska Lissabonmålen om hållbar tillväxt och arbetstillfällen. En förutsättning för framgång är att det politiska åtagande om en kunskapsbaserad ekonomi, som var så tydligt i mars 2000 när Lissabonstrategin lanserades, förstärks. Därför måste Europeiska rådet ge en tydlig politisk signal i form av nödvändiga åtgärder för att skapa gynnsamma villkor så att Europas informations- och kommunikationsteknikindustrier kan ha framgång.

TABLE OF CONTENTS

1.	Inledning	5
2.	Tillväxt och produktivitet: IKT:s roll.....	5
3.	Den senaste utvecklingen inom sektorn för elektronisk kommunikation	7
3.1.	Allmän utveckling.....	7
3.2.	Utveckling av bredband och 3G.....	8
4.	Policyutmaningar	10
4.1.	Utmaningar på lagstiftningsområdet.....	10
4.2.	Förbättrad täckning i områden med dålig försörjning.....	11
4.3.	Att stimulera efterfrågan	12
4.4.	Tredje generationens mobilkommunikation	14
5.	Slutsatser	16

1. INLEDNING

Informations- och kommunikationsteknik (IKT) är en av de viktigaste krafterna för tillväxt i moderna ekonomier. Om unionen skall kunna uppnå sina nuvarande ambitiöst satta ekonomiska och sociala mål, måste den främja investeringar i IKT och sörja för att den används på ett effektivt sätt i ekonomin som helhet.

Denna inställning bekräftades av Europeiska rådet i Lissabon i mars 2000. Som en följd lanserades åtgärdsplanerna *eEurope* för att påskynda spridningen av IKT och ett nytt regelverk för sektorn för elektronisk kommunikation samt ett nytt ramprogram som stöd för forskningen om informationssamhället antogs.

Det politiska åtagandet i Lissabon kom vid en tidpunkt då entusiasmen för den ”nya ekonomin” var som störst. Trots den nedgång sektorn drabbats av, har innovationsarbetet fortsatt och IKT har spritts som en teknik med allmänna användningsområden. Tekniken bidrar till att omvandla ekonomiska och sociala aktiviteter, leder till snabbare produktivitetssökningar och bättre ekonomisk och social sammanhållning. Därför är det även i dag, fyra år efter toppmötet i Lissabon, viktigt att beslutsfattarna skapar en gynnsam miljö för spridningen av informations- och kommunikationstekniken. I 2004 års vårrapport¹ betonas återigen hur viktig politiken för informationssamhället är för att förbättra konkurrenskraften. I rapporten efterlyses också åtgärder som skall vidtas i de sektorer som anses vara av strategisk vikt för den europeiska tillväxten.

Sektorn för elektronisk kommunikation spelar en sådan roll tack vare sin storlek, sin dynamik och den påverkan den har på nästan all annan ekonomisk verksamhet. Utvecklingen inom dessa områden har noggrant granskats. Som ett svar på de problem sektorn drabbades av under 2001-2002 lade Europeiska kommissionen fram ett meddelande² till Europeiska rådet i mars 2003. Europeiska rådet delade den syn som framkom i kommissionens analys och uppmanade kommissionen att i god tid före Europeiska rådets vårmöte 2004 rapportera om den senaste utvecklingen på området. I december 2003 begärde rådet att rapporten skulle ta upp frågor som rör spridningen av tredje generationens mobilkommunikation (3G) och höghastighetsinternet (bredband).

Det här meddelandet är ett svar på dessa önskemål och innehåller samtidigt en förteckning över de åtgärder som är nödvändiga för att avlägsna hinder för ytterligare investeringar. I meddelandet understryks också behovet av ett hållbart politiskt åtagande för att förbättra IKT-användningen i unionen. I det andra avsnittet ges en genomgång av skälen till varför IKT är så viktig för tillväxt och konkurrenskraft. Det tredje avsnittet innehåller den senaste utvecklingen inom sektorn för elektronisk kommunikation, främst i fråga om bredband och 3G-mobilkommunikation och i avsnitt fyra redogörs för vilka problem som finns och hur de kan motverkas.

2. TILLVÄXT OCH PRODUKTIVITET: IKT:S ROLL

Den ekonomiska utvecklingen i Europa fortsätter sin kräftgång. 2003 var den faktiska tillväxten bara 0,8 %, men under 2004 förväntas en kraftig förbättring och 2005 bör tillväxten

¹ KOM(2004) 29

² *Elektronisk kommunikation: Vägen till den kunskapsbaserade ekonomin*, KOM(2003) 65.

ligga på 2,5 %. I 2004 års vårrapport sägs att den potentiella tillväxttakten i Europa fortfarande är omkring 2 %, vilket kan jämföras med Lissabonmålet på minst 3 %.

Denna ekonomiska utveckling står i skarp kontrast mot den dynamik man hittar i många andra ekonomier, främst den amerikanska, som återhämtat sig från recession och som nu återkommit till de tillväxtsiffror som gällde under andra hälften av 1990-talet. Tillväxtgapet mellan EU och USA har blivit särskilt framträdande sedan mitten på 1990-talet. Olika undersökningar har försökt förklara skillnaden, ofta genom att inrikta sig på vilken tillväxttakt produktiviteten har.

Produktiviteten, dvs. resultatet per arbetad timme, är en av nyckelfaktorerna bakom den potentiella tillväxten. Sedan mitten på 1990-talet har produktiviteten i USA ökat starkt, betydligt starkare än i Europa. Att USA är Europa överlägset på det här området antas till stor del ha sin förklaring i produktion och spridning av IKT.

Det råder bred enighet om att *produktion* av IKT direkt bidrar till produktivitetsökningen och att den i stor utsträckning bidragit till USA:s snabba utveckling. Liknande effekter återfinns även i vissa europeiska länder, även om den IKT-producerande sektorn är mindre.

De flesta är också överens om att *spridningen* av IKT är en av de viktigaste faktorerna bakom produktivitetsökning även inom andra områden av ekonomin. Att bara investera i datorer och moderna kommunikationsmedel är dock inte tillräckligt. Produktivitetsökningar sker bara när företag omorganiserar sina affärsmetoder och investerar i vidareutbildning. Detta tar dock tid och eftersom de europeiska företagen investerade mindre och senare i IKT än vad de amerikanska konkurrenterna gjorde, så sker produktivitetsvinster med en viss fördröjning.

Färsk empiriska bevis³ bekräftar att produktivitetsökningen i USA återfinns i industrier som antingen tillverkar IKT eller använder IKT mer intensivt. USA:s ekonomi överglänste EU:s både inom den IKT-producerande tillverkningsindustrin (halvledare och elektronisk utrustning) och inom de viktigaste IKT-intensiva tjänstegrenarna, dvs. finansiella tjänster samt grossist- och detaljhandeln. Europas styrka finns dock inom ett annat område: elektronisk kommunikation, som har varit och fortfarande är den största bidragsgivaren till produktionsökningen inom unionen under de senaste åren.

För att uppnå produktivitetsförbättringar genom utveckling, införande och effektiv användning av ny teknik måste det finnas en ekonomisk miljö som främjar tillväxt. Ökad konkurrens på produktmarknaden, ett gynnsamt regelverk samt färre spärre för inträde på och utträde från marknaden skapar ökade incitament för att investera i ny teknik och affärsmetoder.

Ovanstående slutsatser visar på behovet av att investera i IKT och, vilket är viktigare, på behovet av att IKT används effektivare. Framstegen inom de strukturella reformerna har lett till ökad flexibilitet på tillverknings- och arbetsmarknaderna vilket underlättar spridningen av ny teknik, omorganisationen av affärsmetoder och vidareutbildning av arbetskraften. För att minska produktivitetsgapet bör Europeiska unionen dessutom utnyttja den förhållandevis fördel unionen har i form av sin framgångsrika sektor för elektronisk kommunikation.

³ Van Ark, B. and Mahony, O. (2003), *EU Productivity and Competitiveness: An Industry Perspective*, http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/competitiveness/doc/eu_competitiveness_a_sect_oral_perspective.pdf

3. DEN SENASTE UTVECKLINGEN INOM SEKTORN FÖR ELEKTRONISK KOMMUNIKATION

Sektorn växte snabbt i slutet av 1990-talet, men år 2000 drabbades den av en kraftig nedgång. Efter tre års konsolidering verkar det som att förhållandena under 2004 kommer att vara de rätta för att sektorn åter skall kunna uppnå en högre tillväxtgrad..

Skälen till återhämtningen är förbättrade ekonomiska villkor för operatörer i kombination med ökade intäkter från tjänstesidan. För att den blygsamma expansionen under 2003 skall övergå till en hållbar tillväxt för sektorn, måste investeringarna öka och nya innovativa tjänster måste utnyttjas i högre grad.

3.1. Allmän utveckling

Den snabba utvecklingen inom IKT-sektorn i slutet av 90-talet ledde till överinvesteringar, övervärderade aktiekurser, ohållbara affärsmodeller och höga priser på 3G-licenser i vissa medlemsstater. Marknadskollapsen under år 2000 följdes av en period av hård anpassning. De höga skuldnivåerna ledde till att vissa aktörer inom sektorn för elektronisk kommunikation tvangs konsolidera verksamheten, vilket försenade utbyggnaden av 3G-nätet.

Skuldsanering och åtgärder för att minska kostnaderna har åtföljts av minskade investeringar. Fallet i investeringar har lett till kraftiga negativa konsekvenser för företag som tillverkar utrustning, som står för huvuddelen av forskningen och utvecklingen inom sektorn. Det har också minskat sektorns kapacitet att spela en ledande roll som motor för innovation och produktivitet i unionens ekonomi.

Nästan fyra år efter nedgången på aktiemarknaden, kan man åter skönja en förbättring inom sektorn för elektronisk kommunikation. Under 2003 växte sektorn en aning. Intäkterna uppskattas ha ökat med 2,6 %, vilket motsvarar ökningstakten för den nominella BNP-tillväxten⁴. Om man beaktar att priserna fortsatt falla, expanderar sektorn snabbare än resten av ekonomin.

Bilden blir mer komplett om man betraktar trenderna inom de två viktigaste segmenten av sektorn för elektronisk kommunikation: tjänste- och utrustningsdelarna.

Den största delen av de ökade intäkterna för sektorn kommer från *servicesegmentet* som beräknades ha en tillväxt på 4 % under 2003, främst beroende på mobila tjänster kompletterade av den fortsatta expansionen för Internet- och bredbandstjänster. Högre intäkter, ökade vinster⁵ och fortsatt minskade investeringar pekar mot att marknadsaktörernas finansiella villkor förbättrats. Den starka investeringsminskningen klingade av under andra halvåret 2003, vilket gjorde att förhållandet mellan investeringar och intäkter stabiliserade sig på en nivå på omkring 12-15 %. Det krävs ökade investeringar för att säkra en återgång till hållbar tillväxt.

De minskade investeringarna har bidragit till att förbättra de finansiella grunderna för tjänstesektorn, men har samtidigt minskat efterfrågan inom *utrustningsdelen* av sektorn. Inom den sistnämnda uppskattas marknaden för slutanvändarutrustning ha minskat med 2,3 % och

⁴ I den nominella BNP-tillväxten tas inte hänsyn till inflationen och den är därför högre än den faktiska BNP-tillväxten.

⁵ Olika indikatorer för vinst är EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortisation), fritt kassaflöde till eget kapital och underliggande nettoinkomst.

marknaden för nätutrustning med 5,4 % under 2003⁶. Uppgifterna från den mobila sidan är dock blandade: vissa företag uppvisar tillväxt medan andra har drabbats av sänkta nettointäkter. Resultaten verkar vara kopplade till försäljningen på marknaden för slutanvändarutrustning.

Ökade investeringar inom servicesegmentet kommer direkt att leda till ökad försäljning av utrustning. Hur 2004 utvecklas är alltså i mycket hög grad beroende av sektorns förmåga att börja investera igen. Investeringsstakten kommer i sin tur att vara beroende av åtgärder från offentligt håll, dvs. införandet av ett nytt regelverk kommer att ge bättre rättslig förutsägbarhet, genomförandet av nationella bredbandsstrategier ökar efterfrågan ytterligare och om lagstiftningsmässiga och tekniska hinder försvinner underlättas utbyggnaden av 3G-nätet.

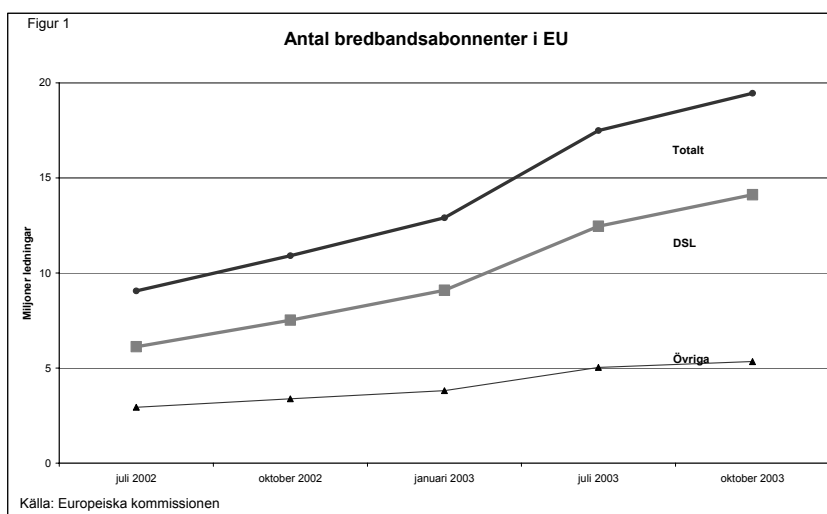
En förutsättning för ökade investeringar är att tjänstesidan kan ge ökade intäkter. Marginalerna för traditionella tjänster har minskat tack vare konkurrenstrycket och sektorn måste lyckas locka till sig kunder genom att erbjuda innovativa tjänster till konkurrenskraftiga priser. Med protokollet för rösttjänster över Internet till exempel kan man skicka röst som digital information via Internet och genom 3G-nät. Höghastighetsnät underlättar också datautbyte, vilket ger möjlighet att erbjuda helt nya tjänster.

Kommissionen föreslog ett direktiv om tjänster på den inre marknaden, som syftar till att förbättra den lagstiftningsmässiga situationen för ett stort antal tjänster inom EU⁷. Även om förslaget inte berör frågor som omfattas av det nya regelverket för elektronisk kommunikation, är dess mål att gynna samtliga tjänsteanvändare, även dem i sektorn för elektronisk kommunikation, genom att avlägsna hinder för tillhandahållande av tjänster och för innovationsspridning.

I takt med att bredband blir allt vanligare i hushåll och bland företag och att trådlösa höghastighetsnät utvecklas, finns de bästa möjligheterna till ökade intäkter i innovativa tjänster som använder sig av sådan infrastruktur. För att återhämtningen skall stabiliseras är det nödvändigt att ytterligare utveckla bredband och 3G.

3.2. Utveckling av bredband och 3G

Den snabba ökningen av bredbandsanslutningar i Europa var den mest positiva utvecklingen inom sektorn under 2003. Under de senaste 12 månaderna har antalet abonnenter fördubblats. I oktober 2003 fanns nästan 20 miljoner anslutningar i unionen. DSL⁸, som är tillgängligt via det vanliga telenätet, är den vanligaste formen (73 % av samtliga

⁶ Uppskattningarna kommer från EITO, uppdaterad version från oktober 2003.

⁷ KOM(2004) 2.

⁸ Digital Subscriber Line

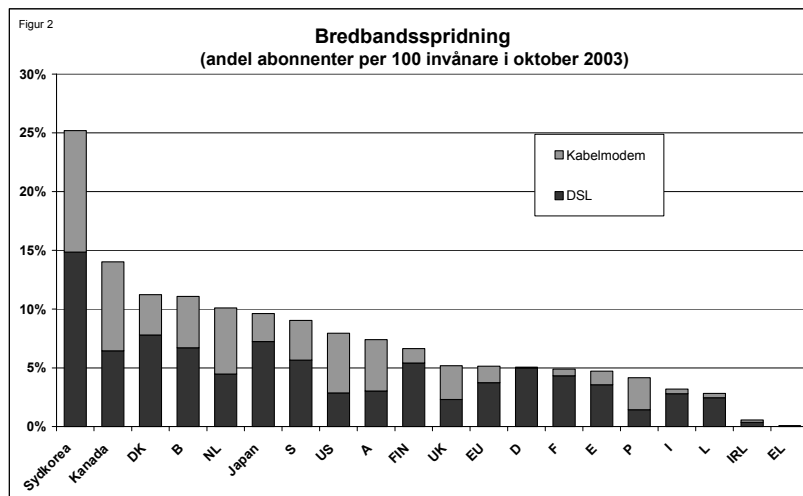
abonnenter) och är den snabbast växande plattformen före kabelmodem. Andra teknikplattformar är fortfarande i tidiga utvecklingsskeden med ännu så länge få abonnenter.

Tillväxten är ojämnt fördelad inom unionen och skillnaderna i bredbandsspridningen mellan medlemsstaterna är stora

(med bredbandsspridning avses hur många procent av befolkningen som har bredbandsabonnemang, se figur 2). Vissa EU-stater uppvisar goda resultat med högre bredbandsspridning än USA, men trots detta ligger de efter Sydkorea⁹, Hong Kong, Kanada och Taiwan.

Flera medlemsstater, som inte kommit lika långt på området, har under senare

tid uppvisat ökad spridning och kan vara på väg att komma i fatt de ledande nationerna. Den positiva utvecklingen får dock inte överskattas: bredbandstillväxten i medlemsstaterna med bäst resultat visar tecken på att mattas av. Om den utvecklingen fortsätter, kan unionen missa målet att komma i fatt sina internationella konkurrenter.

På området mobil kommunikation ger övergången från andra till tredje generationen möjlighet att utveckla nya tjänster baserade på möjligheten att överföra stora mängder data. Som ett resultat kommer 3G att ge företag nya möjligheter till produktivitetsökningar.

Tillväxten i den mobila sektorn drivs av de tjänster som erbjuds via 2G och 2.5G och med hög spridning och höga intäkter som resultat. 3G-marknader börjar ta fart och erbjuds nu i fem medlemsstater. Antalet abonnemang ökar och operatörerna presenterar mer konkreta förslag på nya tjänster, till exempel ”peer-to-peer”-dataöverföringar. Operatörerna strävar ofta efter att undvika tidigare misstag och försöker marknadsföra nya tjänster istället för ett nytt teknikslag, men det har fått den negativa följd effekten att 3G fått litet publicitet i många medlemsstater.

Sammanfattningsvis är både bredband- och 3G-marknaderna på väg att bli de mest dynamiska delarna av marknaden för elektronisk kommunikation. Fortfarande återstår dock många hinder innan de kan uppfylla förväntningarna på tillväxt och konkurrenskraft inom den europeiska ekonomin.

⁹ Följande citat är hämtat från ITU, ”Republiken Korea ligger uppskattningsvis tre år före världsgenomsnittet i fråga om att få Internetanvändare att gå över till bredband. Den kritiska massan uppnåddes så tidigt som år 2000 och därefter har utvecklingen gått snabbt. För närvarande har två tredjedelar av hushållen i Korea tillgång till bredband. Ett intressant drag är att en stor del av dagens nya bredbandsanvändare inte tidigare hade tillgång till Internet, utan att de som bredbandsanvändare för första gången fick ett Internetabonnemang.” (ITU, ”Birth of broadband”, 2003, s. 3).

4. POLICYUTMANINGAR

Spridningen av nya tjänster avgörs främst av marknaden. Incitamenten för investeringar påverkas dock också av offentliga åtgärder: det nya regelverket för elektronisk kommunikation syftar till att öka konkurrenskraften och stimulera investeringar genom att det tillhandahåller en tydlig och förutsägbart lagstiftningsmässig miljö, nationella bredbandsstrategier omfattar offentliga ingripanden för att överbrygga den digitala klyftan och för att öka efterfrågan genom att relevanta offentliga administrationer knyts samman. Utbyggnaden av 3G-nät förutsätter insatser från samhällets sida för att de återstående lagstiftningsmässiga och tekniska hindren skall försvinna.

Den senaste utvecklingen och politiska initiativ har lett till en fokusering på fyra prioriterade områden: förbättrad rättslig förutsägbart, bättre bredbandstäckning på landsbygden och i avlägsna områden, efterfrågestimulering och problem i samband med 3G-utvecklingen.

4.1. Utmaningar på lagstiftningsområdet

Det nya regelverket är utformat för att öka konkurrensen och stimulera investeringar. Det underlättar för nya aktörer att ta sig in på marknaden och är baserat på metoder som inte är teknikberoende och som tar hänsyn till den inverkan konvergensen har. Vidare är det tillräckligt flexibelt för att kunna anpassas till marknader som snabbt förändras, eftersom lagstiftningen kan dras tillbaka så snart marknaderna anses vara tillräckligt konkurrensutsatta.

En förutsägbart lagstiftningsmässig miljö ökar säkerheten för investerare och stimulerar spridningen av innovativa och avancerade tjänster för användare. En modern och kostnadseffektiv kommunikationsinfrastruktur är en av de viktigaste drivkrafterna för den europeiska ekonomin.

Om medlemsstaterna införlivar lagstiftningen för sent, på felaktigt sätt eller ofullständigt skapar det osäkerhet på marknaden. Kommissionen har inlett överträdelseförfaranden mot flera medlemsstater beroende på att lagstiftningen införlivats för sent, och kommer att fortsätta utöva påtryckningar för ett fullständigt och effektivt genomförande på nationell nivå.

Ett effektivt och tidsmässigt väl avpassat införlivande av regelverket för elektronisk kommunikation i anslutningsländerna kommer att bidra till att deras kommunikationssektorer – och deras ekonomier i stort – skall närma sig dem i de nuvarande medlemsstaterna. Kommissionen uppmanar därför anslutningsländerna att vidta kraftfulla åtgärder för att anpassa sin nationella lagstiftning så att regelverket införlivats till den 1 maj 2004 då de skall ansluta sig till unionen. Den avreglering av kommunikationsnät och tjänster som krävs för att uppfylla det nya regelverket kommer förmodligen att i stor utsträckning bidra till att potentialen för tillväxt och teknisk utveckling i dessa länder kan utnyttjas.

Kommissionen samarbetar med de nationella myndigheter som ansvarar för tillämpningen av det nya regelverket för att utveckla riktlinjer i fråga om de åtgärder som kan tillämpas på de företag med stort marknadsinflytande på specifika marknader. Syftet är dessa åtgärder skall användas på ett enhetligt sätt och att man skall utveckla en gemensam ram som skall uppmuntra till infrastrukturinvesteringar, vilket kan leda till att tidpunkten då lagstiftningen tas bort tidigare läggs eftersom marknaden är konkurrensutsatt.

Detta gemensamma arbete skall också mynna ut i råd om hur de nya, framväxande marknaderna skall behandlas. För stimulera investeringar, understryks i direktivet¹⁰ att de framväxande marknaderna inte skall åläggas olämpliga skyldigheter.

Sammanfattning:

- *Slutdatum för införlivande av det nya regelverket för elektronisk kommunikation var den 25 juli 2003. De medlemsstater som inte uppfyllt kraven i lagstiftningen bör se till att införlivandet slutförs. I oktober 2003 inleddes överträdelseförfaranden på området.*
- *Kommissionen och de nationella regleringsmyndigheterna måste slutföra arbetet i fråga om de åtgärder som kan tillämpas på företag med stort marknadsinflytande.*
- *Medlemsstaterna måste se till att de framväxande marknaderna inte åläggs olämpliga skyldigheter.*

4.2. Förbättrad täckning i områden med dålig försörjning

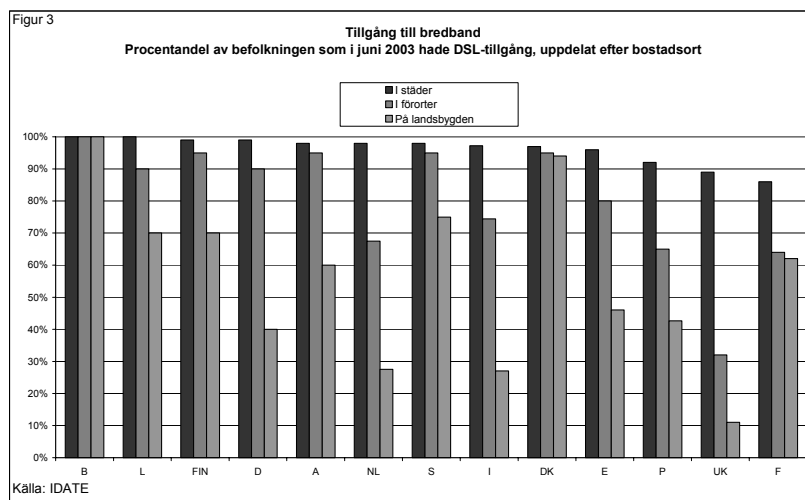
Vissa områden kan undantas från bestämmelserna om bredband eftersom efterfrågan inte är tillräckligt hög för att locka privata investerare. Beslutsfattarna har dock varit medvetna om att bredband främjar samhällningen i unionen. Tack vare bredband kan geografiskt isolerade människor delta aktivt i det sociala och demokratiska livet. På så vis förbättras deras levnadsstandard genom att avstånd överbryggas och genom att hälsovård, utbildning och tillgång till offentliga tjänster underlättas.

Den senaste bredbandsutbyggnaden har främst skett i städer (se figur 3). Utbyte av erfarenheter på EU-nivå i december 2003 visade att regionala och lokala myndigheter redan vidtagit åtgärder för att stimulera infrastrukturutbyggnaden i avlägsna områden och glesbygdsområden. Den tekniska trenden är

mångfacetterad: på det fasta

linjenätet har vissa kommuner lagt ut fiberoptikringar, i trådlösa system blir lösningar av typen trådlösa lokala nät eller lokala nät av satellittyp allt vanligare. Vidare underströks betydelsen av ökad efterfrågan i glesbygdsområden som en metod för att minska utbyggnadskostnaderna.

Kommissionen delar uppfattningen att det krävs insatser från offentligt håll för att påskynda utbyggnaden i områden med dålig täckning, men underströk samtidigt att regelverket och konkurrenslagstiftningen måste efterlevas. Offentliga insatser kan komplettera privata investeringar, men bör inte föregripa privata initiativ eller snedvrida konkurrensen. Riktlinjerna för kriterier och regler för användningen av strukturfonder för elektronisk

¹⁰ Skäl 27 i direktiv 2002/21/EG.

kommunikation¹¹ som kommissionen offentliggjorde 2003 visar hur man kan uppnå rätt balans mellan statligt stöd och krav på konkurrens. Riktlinjerna kan användas för alla typer av offentlig finansiering.

Meddelandet om Europeiska unionens initiativ för tillväxt¹² har påskyndat bredbandsutbyggnaden. I meddelandet introducerades snabbstartprojekt för den digitala klyftan som skulle leda till snabbare utbyggnad i områden med dålig täckning genom ett teknikneutralt tillvägagångssätt. Forskning och utveckling på området 3G-mobil kommunikation stöds genom projekt om mobil kommunikation och teknik. Slutligen har infrastrukturprojektet om forskningsnät som mål att ytterligare uppgradera Géant-nätet som för närvarande kopplar ihop universitet, samt forskningscentra och centra för högre utbildning i Europa.

Sammanfattning:

- *Medlemsstaterna skulle ha lagt fram sina nationella bredbandsstrategier före slutet av 2003. De som inte klarade tidsgränsen, bör så snart som möjligt komplettera sina nationella strategier och lägga fram dem för kommissionen.*
- *Kommissionen kommer i maj 2004 att offentliggöra ett meddelande till rådet och Europaparlamentet om dessa bredbandsstrategier, samt rekommendationer om hur de skall tillämpas.*
- *Medlemsstaterna bör, i samarbete med regionerna, uppmuntra snabbstartprojekt för den digitala klyftan vid halvtidsgenomgången av strukturfonderna och med sina nationella bredbandsstrategier som underlag. Betoningen bör ligga på glesbygdsområden och avlägsna områden, inklusive de mest avlägsna områdena.*
- *Inom ramen för eEurope kommer kommissionen i mars 2004 att inrätta ett forum för den digitala klyftan. Inom forumet kommer samtliga berörda parter på området för informationssamhället och elektronisk kommunikation att analysera hur den digitala klyftan skall kunna överbryggas. I mitten av september 2004 kommer kommissionen att rapportera om resultaten från forumet.¹³*

4.3. Att stimulera efterfrågan

Trots att de flesta hushåll i unionen har tillgång till bredband, är det bara en bråkdel som valt att teckna abonnemang. Det finns en betydande klyfta mellan tillgången och den faktiska användningen av bredbandsinfrastruktur. Användning snarare än spridning börjar bli den avgörande frågan för utvecklingen av bredbandsmarknaden.

Olika faktorer ligger bakom gapet mellan tillgång och efterfrågan. Konsumenternas villighet att acceptera ny teknik är ofta kopplad till hur lättanvänd den är. Övriga faktorer är priset i kombination med tillgången på användbara innovativa avancerade tjänster.

¹¹ Finns på följande webbplats:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/working/sf2000_en.htm

¹² Europeiska unionens initiativ för tillväxt - Investeringar i nätverk och kunskap för tillväxt och sysselsättning, KOM(2003) 690.

¹³ Se även: Vitbok - Rymden: en ny europeisk utmaning för en växande union - Handlingsplan för genomförande av den Europeiska rymdpolitiken. KOM(2003) 673.

Enligt undersökningar är skillnaderna i pris och hastighet mycket stora mellan unionen och andra regioner. En nyligen genomförd OECD-undersökning¹⁴ visar att de lägsta priserna och högsta hastigheterna finns i Korea och Japan. Priserna i unionen är högre, inte bara jämfört med dessa två ledande ekonomier utan även med Nordamerika. Den högre prisenivån gör bredband relativt sett mindre attraktivt för konsumenter och företag i unionen.

Skillnaderna i priser och bredbandsutveckling är delvis ett resultat av olika grad av konkurrens. I unionen är bredbandsspridningen störst i de medlemsstater där konkurrensen mellan alternativa infrastrukturer är tämligen hög. Kommissionen har vid flera tillfällen betonat att konkurrens mellan alternativa infrastrukturer kommer att ge i fördelar i fråga om förhållandet mellan pris/prestanda och ökade valmöjligheter för konsumenterna. De nationella regleringsmyndigheterna bör därför uppmuntra konkurrerande företag att ansöka om åtkomst från företaget med dominerande marknadsställning på kort sikt, i synnerhet på marknaden för bredbandsåtkomst, på ett sådant sätt att konkurrenterna på lång sikt uppmuntras att bygga sin egen infrastruktur.

I 2003 års rapport om genomförandet av EU:s regelverk för elektronisk kommunikation¹⁵ analyserade kommissionen konkurrenssituationen på bredbandsmarknaden. Även om företag med dominerande marknadsställning i genomsnitt fått minskade marknadsandelar under 2002, är konkurrensen fortfarande svag på den europeiska bredbandsmarknaden.

Priserna för anslutning säger dock inte hela sanningen. Internetanvändare kommer att gå över till bredband om de därigenom kan få tillgång till innovativt innehåll samt innovativa tillämpningar och tjänster. Medlemsstaterna stödjer utvecklingen och användningen av e-förvaltning, e-hälsovård samt e-lärande på nätet som del av ländernas nationella strategier. I åtgärdsplanen eEurope 2005¹⁶ understryks vikten av att efterfrågan stimuleras så att företag och institutioner använder IKT effektivare. Planen stödjer även strategier för ökad efterfrågan så att man kan säkerställa en kritisk massa av användare inom offentlig förvaltning.

Interaktiva tjänster erbjuder nya möjligheter för affärstillämpningar och konsumentinriktade tjänster, men i takt med att bredband öppnar vägen för nya avancerade tillämpningar och högkvalitativa digitala tjänster, uppkommer nya frågor.

Vid ett seminarium som kommissionen anordnade i juli 2003 framkom att operatörer, tillhandahållare av Internet-tjänster, tillhandahållare av innehåll, radio- och TV-bolag samt underhållningsindustrin försöker anpassa sin verksamhet genom nya samarbetsformer som spränger traditionella gränser. Målet för dessa allianser är att man skall erbjuda ett komplett utbud av tjänster samtidigt som man behåller åtkomsten för användare och ser till att intäkterna är tillräckliga. Långsiktiga exklusiva kontrakt kan hindra tjänstetillhandahållares åtkomst till premiuminnehåll, vilket minskar konkurrensen.

Utvecklingen av nya affärsmodeller kommer att vara beroende av om man hittar lösningar på följande typer av problem: i) konvergens mellan radio/TV-sändningar och audiovisuella bredbandstjänster, ii) frågor om säkerhet och tillit beroende på den ökade sårbarheten hos näten eftersom bredband gör att vi alltid är uppkopplade, iii) gynnandet av en säker miljö för mikrobetalningar, iv) hanterandet av immateriella rättigheter för skyddat innehåll genom väl avpassade DRM-system (system för förvaltning av digitala rättigheter), v) det ställda kravet på interoperabilitet.

¹⁴ *Benchmarking Broadband Prices in the OECD*. 2003 (DSTI/ICCP/TISP(2003)8)

¹⁵ KOM(2003) 715, *EU:s regelverk och marknader för elektronisk kommunikation 2003*.

¹⁶ KOM(2002) 263.

Sammanfattning:

- *Kommissionen kommer att samarbeta med industrin för att ta itu med frågor som kan hindra utvecklingen av nya affärsmodeller, exempelvis mikrobetalningar, säkerhet och tillit, samt interoperabilitet. Samarbetet kommer att vara inriktat på att underlätta utvecklingen av tjänster samtidigt som hänsyn tas till andra grundläggande intressen som finansiell stabilitet och konsumentförtroende.*
- *I mars 2004 kommer kommissionen att inrätta en högnivågrupp med industrin för att behandla frågan om DRM-system.*
- *Kommissionen kommer noggrant att följa frågan om långsiktiga exklusiva licenser för premiuminnehåll för operatörer med dominerande marknadsställning.*

4.4 Tredje generationens mobilkommunikation

Ökningen av datatjänster i fasta och trådlösa nät är en god grund för att anta att ett stort antal mobila abonnenter gradvis men stadigt kommer att gå över till 3G. Utbyggnaden av 3G-nät och införandet av 3G-tjänster brottas fortfarande med en rad problem.

Olika krav för utbyggnaden i medlemsstaterna leder till förlorade synergieffekter, inte minst i fråga om marknadsföring. Skilda system och villkor för licensgivning belastar också operatörerna och kan leda till att den inre marknaden splittras. System för delning av nätinфраstruktur på europeisk och nationell nivå kommer förmodligen att få goda praktiska effekter för nätoperatörer. Dessutom kommer andrahandshandel med spektrum, vilket tillåts enligt det nya regelverket, att leda till gynnsamma effekter i de medlemsstater som föreslagit att det skall införas.

Dessa frågor lyftes fram i meddelandet *Vägen till kunskapssamhället* som efterlyste bättre samordning av utbyggnaden av nätinфраstrukturen och underströk behovet av vägledning i fråga om delning av nätinфраstrukturen, vilket kommissionen tillhandahållit genom två konkurrensbeslut under 2003. Meddelandet innehöll också den analys av andrahandshandel som framkommit vid ett seminarium som arrangerades i december 2003.

Genom det nya regelverket blir det möjligt för lagstiftare att med proportionalitetsprincipen som underlag ge lagstiftningen ny inriktning och dra tillbaka den när verklig konkurrens har uppnåtts. Nya och framväxande marknader får inte regleras på olämpligt sätt. I fråga om innehåll kommer efterfrågan på 3G-tjänster i stor utsträckning att bero på om företagen kan erbjuda attraktiva produkter (både gällande tjänster och priser) och om konsumenterna kan få ett ökat urval. Kommissionen kommer att undersöka möjliga restriktioner för försäljning av sporträttigheter till operatörer av 3G-mobiltjänster.

Kommissionen har inrättat en plattform för mobil kommunikation och teknik vars uppgift är att fastställa vilka huvudsakliga utmaningar berörda parter ser på kort, medellång och lång sikt. I sin rapport uppmanar plattformen kommissionen att samordna åtgärderna från samtliga relevanta aktörer. Vid samråd med industrin har följande utmaningar ringats in:

- Medlemsstaterna måste underlätta den fysiska utbyggnaden av 3G-näten, inte minst med tanke på de ibland hårda täckningskraven i licenserna. På området ledningsrätter råder det dålig medvetenhet om svårigheterna att få tillstånd och den dåliga samordningen mellan myndigheter på lokal och regional nivå. I vissa medlemsstater ligger även mycket strikta plan- och byggbestämmelser i vägen för utbyggnaden. Framgångarna för 2G (GSM)

berodde i hög grad på god samverkan mellan nät och enheter. Bred spridning av 3G-tjänsterna kommer också att vara beroende av interoperabilitet på tjänste- och tillämpningsnivå. Industrin och relevanta standardiseringsorgan, exempelvis partnerskapsprojektet för tredje generationen, måste arbeta effektivare med stöd från *Open Mobile Alliance* och *the GSM association* för att uppnå detta mål. Öppna specifikationer och, i tillämpliga fall, öppna gränssnittstandards är också en nödvändighet. Ingripanden lagstiftningsvägen är bara motiverat om den potentiella kostnaden för att lösa problem skulle vara oöverkomliga.

- Europeisk forskning har spelat en stor roll vid utvecklingen av GSM- och UMTS-standards, och forskningssamarbete kommer att spela en viktig roll i framtiden. Det internationella forskningssamarbetet måste stärkas och underlätta överenskommelser om framtida standards och lägga grunden för ett tidigt antagande av åtgärder som garanterar global interoperabilitet. Europeiska företag kommer att gynnas om deltagande från tredje länder i europeiska forsknings- och utvecklingsprogram underlättas.
- Industrin måste vidare samordna sina insatser i fråga om definition av och samarbete inom forskningen inom unionens forskningsprogram. För att uppnå en kritisk massa och få bästa möjliga resultat är det nödvändigt att ha en flexibel forskningsfinansiering, förbättrad forskningsstruktur och ökad samordning av åtgärder och initiativ.
- Mobil affärsverksamhet bör ske i en miljö som baseras på säkerhet och tillit. Skräppost är ett växande problem och stölder av mobiltelefoner måste motverkas. En god miljö för m-betalningar är också viktig för att nya tjänster skall utvecklas.
- Spektrumåtkomst är utan tvivel av stor vikt för tillhandahållandet av 3G-tjänster och effektiva mekanismer för att förvalta den resursen är nödvändiga. Även om det finns skilda uppfattningar inom industrin och mellan medlemsstaterna om hur spektrumfrågan skall hanteras, har möjligheterna för ökad spektrumharmonisering i unionen garanterats genom spektrumbeslutet¹⁷. En bred genomgång av olika möjligheter för åtkomst till spektrumresurser för trådlös elektronisk kommunikation skulle vara av värde. I det sammanhanget är det nödvändigt med samordnade åtgärder på europeisk nivå.
- Slutligen kommer antagandet av lagstiftningsmodeller som överensstämmer med det europeiska tillvägagångssättet för tredje länders jurisdiktion att leda till betydligt förbättrade möjligheter för europeiska operatörer som vill exportera sina tjänster. På samma sätt kommer öppna internationella standards enligt modell från GSM och UMTS att gynna exporten av utrustning från europeiska företag.

Slutsats:

- *De utmaningar som plattformen för mobil kommunikation och teknik ringat in omfattar flera olika områden. För att områdena inte skall utvecklas i olika takt, måste frågorna behandlas inom en enhetlig politisk ram. Kommissionen kommer därför att ta upp frågorna i ett meddelande som kommer att läggas fram för rådet och Europaparlamentet i juli 2004. Meddelandet kommer att innehålla specifika rekommendationer för samtliga inblandade parter när det gäller de frågor som plattformen identifierat.*

¹⁷ EGT L 108, s. 1. 24.4.2002.

- *Framgångarna för 2G (GSM) beror i hög utsträckning på interoperabilitet som är en nyckelkomponent i hela systemet. Övergången till 3G innebär en ny dimension. Det kommer att innebära att man byter från röstutbyte till datautbyte, vilket ger möjlighet till helt nya tjänster och till att man kan arbeta och bearbeta uppgifter samtidigt direktuppkopplat och i realtid från valfri plats. Detta borde leda till produktivitetsökningar. Övergången till 3G försenas av dålig interoperabilitet på plattformsnivå men mest i fråga om de tjänster och tillämpningar som levereras via nätet. Insatserna interoperabilitetsfrågorna måste påskyndas. Kommissionen kommer därför genom sitt ramprogram för forskning och teknisk utveckling att sammanföra berörda parter (industrin, standardiseringsorgan, etc.) som skall utarbeta en förteckning över de nyckelområden där interoperabilitet måste uppnås så snart som möjligt.*
- *Den fysiska utbyggnaden av mobilnät hindras också av lokala, regionala och nationella åtgärder på områdena ledningsrätt och plankrav. Kommissionen påminner om att Europeiska rådet vid sitt toppmöte i Sevilla i juni 2002 uppmanade samtliga berörda myndigheter att agera för att åtgärda de hinder som stod i vägen för nätens fysiska expansion. Trots det har utvecklingen gått trögt.*

5. SLUTSATSER

Sektorn för elektronisk kommunikation växte snabbt i slutet av 1990-talet, men år 2000 kom en kraftig nedgång. Efter en tvåårig konsolideringsfas tyder förbättrade ekonomiska utsikter och tecken på efterfrågan på höghastighetstjänster att sektorn åter kan komma tillbaka till hållbar tillväxt.

Även om sektorn har märkt av en nedgång sedan år 2000 har informationssamhället fortsatt att expandera genom fortsatt innovation, ökad Internetanvändning, bredbandsanslutningar, mobiltjänster, tillgång till och användning av e-förvaltning och e-handel. Denna långsiktiga trend skapar förutsättningar för högre produktivitetsvinster och ökad konkurrenskraft. Unionen måste främja effektiv användning av IKT och skapa en gynnsam och konkurrenskraftig miljö så att tillväxten i sektorn för elektronisk kommunikation håller i sig.

Regeringarna kan bidra till utvecklingen på olika sätt. De kan öka sin egen användning av IKT och bredbandstillämpningar. De kan öka efterfrågan och underlätta dialogen mellan berörda parter och, om det är nödvändigt, stödja tillhandahållandet av tjänster i områden med dålig täckning. Dessa huvudfrågor förväntas de nationella strategierna tackla, både i fråga om bredband och om 3G. Kommissionen kommer att i maj 2004 rapportera om dessa strategier till rådet och Europaparlamentet. Den kommer också att fortsätta sitt arbete med intressenter på områden som immaterialrätt, DRM, säkerhet och tillit, interoperabilitet och standardisering, spektrumförvaltning samt täckning i glesbygd och avlägsna områden.

En konkurrensutsatt marknad gynnar investeringar. Genomförandet av det nya regelverket för elektronisk kommunikation måste därför vara effektivt och enhetligt inom hela unionen. Olyckligtvis har sex medlemsstater fortfarande inte införlivat regelverket i sin nationella lagstiftning. De nya medlemsstaterna bör redan nu vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att regelverket införlivas inom de angivna tidsramarna.

Europeiska unionen måste öka sina ansträngningar för att uppmuntra IKT-användningen. Handlingsplanen eEurope 2005 är det instrument som är avsett för att uppnå det målet. I halvtidsgenomgången av eEurope 2005 som kommer att finnas tillgänglig för rådet vid

samma tidpunkt som detta meddelande, anges de nyckelfrågor som kommer att ligga till grund för en ändrad åtgärdsplan för en utvidgad union. Det är viktigt att rådet erkänner den roll IKT spelar för att uppnå Lissabonmålen och att rådet stödjer halvtidsgenomgången av eEurope.

För att unionen skall kunna utnyttja IKT fullt ut som motor för tillväxt, produktivitet och för att skapa arbetstillfällen, måste man fortsätta arbetet med de olika åtgärder som presenteras i det här meddelandet. Åtgärderna kan ses som enskilda kuggar i det maskineri som behövs för att unionen skall närma sig de strategiska Lissabonmålen om hållbar tillväxt och arbetstillfällen. En förutsättning för framgång är att det politiska åtagande om en kunskapsbaserad ekonomi, som var så tydligt i mars 2000 när Lissabonstrategin lanserades, förstärks. Därför måste Europeiska rådet ge en tydlig politisk signal i form av nödvändiga åtgärder för att skapa gynnsamma villkor så att Europas informations- och kommunikationsteknikindustrier kan få framgång.